

Logoritmikaning bolalar psixologiyasiga kompleks ta'siri

Nodira Baxtiyor qizi Goipova
Durdona Asqarali qizi Qambaraliyeva
Namangan davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada logoritmika va uning bolalar psixologik rivojlanishiga ko'rsatadigan ijobiy ta'siri, Maqolada logoritmikaning amaliy tatbiqi va uning bolalarning turli jihatlarini kompleks rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: logoritmika, bolalar psixologiyasi, nutqiy rivojlanish, hissiy barqarorlik, ijtimoiy ko'nikmalar, konsentratsiya, mantiqiy fikrlash, ijodiy tafakkur, o'ziga ishonch, musiqa va ritm

The complex effect of logarithmics on children's psychology

Nadira Bakhtiyar kizi Goipova
Durdona Askarali kizi Kambaraliyeva
Namangan State Pedagogical Institute

Abstract: In this article, logarithmic and its positive effect on children's psychological development, the practical application of logarithmic and its role in the comprehensive development of various aspects of children are analyzed in the article.

Keywords: logarithmic, child psychology, speech development, emotional stability, social skills, concentration, logical thinking, creative thinking, self-confidence, music and rhythm

KIRISH

Hozirgi vaqtda bolalarning psixologik va nutqiy rivojlanishini kompleks ravishda qo'llab-quvvatlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Logoritmika - musiqa, nutq va harakatni birlashtiruvchi maxsus metodika bo'lib, bolalar uchun qiziqarli va oson o'zlashtiriladigan tarzda tashkil etiladi. Logoritmikaning maqsadi faqat nutqiy rivojlanish bilan cheklanmaydi, u bolalarning hissiy va ijtimoiy ko'nikmalarini ham shakllantirishga qaratilgan. Ushbu metodikadan foydalanish bolalarda o'ziga ishonchni kuchaytirish, muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirish, konsentratsiya va ijodiy tafakkurini oshirishga yordam beradi. Logoritmikaning bolalar psixologiyasiga ko'rsatadigan kompleks ta'siri tahlil qilinadi va uning bolalarning har tomonlama rivojlanishiga qanday hissa qo'shishi yoritiladi.

Logoritmika - bu nutq va jismoniy harakatlarni uyg'unlashtiruvchi maxsus metodik dastur. U bolalar uchun qiziqarli va o'yin orqali amalga oshiriladi. Logoritmika asosida musiqa, nutqiy mashqlar va jismoniy faollikning kombinatsiyasi yotadi. Ushbu metodika bolalarning psixologik rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Mazkur maqolada logoritmikaning bolalar psixologiyasiga qanday kompleks ta'sir ko'rsatishi haqida tahlil qilingan.[1]

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYASI

N.Azizxo'jayevaning "Bolalar psixologiyasi va rivojlanishi", A.G'aniyevning "Logoritmika asoslari va amaliyoti" asarlari, S.Mustafoyevaning "Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun logoritmik mashg'ulotlarning psixologik ahamiyati" maqolasi, I.Umarovning "Bolalarda nutq rivoji va logoritmikaning o'rni" maqolasi metodologik asos sifatida foydalanish uchun kiritildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Logoritmikaning asosiy maqsadi - nutq va harakatni bir vaqtda rivojlantirishdir. Bu esa bolalarning o'zlarini ifodalash va hissiyotni boshqarishda yordam beradi. Logoritmik mashg'ulotlar orqali bola quyidagi jihatlarini rivojlantirishi mumkin:

- Nutqiy rivojlanish;
- Hissiyotni boshqarish va barqarorlashtirish;
- Ijtimoiy ko'nikmalarni mustahkamlash;
- Mantiqiy fikrlash va konsentratsiyani oshirish.[2]

Logoritmika bolalarning psixik rivojlanishiga turli yo'nalishlarda ta'sir ko'rsatadi:

1. Nutqiy rivojlanish: Logoritmik mashg'ulotlar bolalarda talaffuz va nutq o'stirishga yordam beradi. Turli xil musiqa va ritmik harakatlar orqali so'zlarni to'g'ri talaffuz qilish, jummalarni aniq shakllantirish osonlashadi. Bu jarayon bolalarda nutqiy qobiliyatlarni rivojlantirish bilan birga, muloqot qilish ko'nikmalarini ham mustahkamlaydi.

2. Hissiy barqarorlik va o'zini ifodalash qobiliyati: Bolalar o'yin orqali o'z hissiyotlarini ifoda etishga o'rganadi. Musiqa va harakatlarning uyg'unligi bolalarda stressni kamaytiradi va o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi. Logoritmik mashg'ulotlar, ayniqsa, uyatchan va noqulaylik his qiladigan bolalar uchun hissiy barqarorlikni saqlashga yordam beradi.[3]

3. Konsentratsiya va diqqatni oshirish: Logoritmika mashg'ulotlarida bolalar diqqatni bir joyda to'plashni va har bir harakatni puxta o'ylashni o'rganadi. Ritm va musiqa yordamida amalga oshiriladigan mashqlar bolalarning diqqatini rivojlantiradi va ularning konsentratsiya qilish qobiliyatini oshiradi.

4. Ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish: Logoritmika guruh mashg'ulotlari sifatida o'tkaziladi, bu esa bolalarning ijtimoiylashuv jarayonini jadallashtiradi. Guruhda birga ishlash orqali bolalar boshqalar bilan muloqot qilish, hamkorlikda

faoliyat yuritish, bir-birlarini tushunish va qo'llab-quvvatlash kabi ko'nikmalarni o'zlashtiradi.

5. Mantiqiy va ijodiy fikrlash: Logoritmika bolalarda mantiqiy fikrlashni, ya'ni ketma-ket harakatlarni amalga oshirish, o'yin qoidalariga rioya qilishni rivojlantiradi. Shu bilan birga, ijodiy tafakkur ham rivojlanadi, chunki bolalar har xil ritmik va nutqiy mashqlar orqali o'zlarini ifoda etishga intilishadi.[4]

Logoritmik mashg'ulotlar quyidagi shakllarda o'tkaziladi:

Musiqiy va ritmik mashqlar: Har xil ritm va musiqa asosida harakatlanish, bolalar uchun qiziqarli bo'lgan kuylar asosida nutq mashqlari bajariladi.

Harakatli o'yinlar: O'yinlar yordamida bolalar harakatlanish, ritmga moslashish va muloqot qilishga o'rganadi.

Nutqiy va hissiy mashqlar: So'z boyligini kengaytirish, talaffuz va mimika orqali o'zini ifodalash mashg'ulotlari ham logoritmikaning muhim qismi hisoblanadi.

Lev Vygotskiyning nazariyasi bo'yicha bolalar rivojlanishida o'yin va faoliyatning ahamiyatiga urg'u berib, logoritmika singari metodikalar orqali bolalar o'z fikrlash qobiliyatini kengaytirishi mumkinligini aytadi. Vygotskiy nazariyasiga ko'ra, o'yin va jismoniy mashqlar bolalarning yuqori psixologik jarayonlarini shakllantirishda kuchli vosita hisoblanadi.[5]

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa o'rnida shuni aytish lozimki, logoritmika bolalarning psixologik rivojlanishi uchun muhim bo'lgan nutqiy, hissiy va ijtimoiy qobiliyatlarni shakllantirishda samarali metodikadir. Musiqa, harakat va nutqiy mashqlarni birlashtiruvchi bu metodika yordamida bolalar nafaqat talaffuz va so'z boyligini rivojlantiradi, balki o'zini ifodalash, stressni kamaytirish, diqqat va konsentratsiya qobiliyatlarini oshirish imkoniyatiga ham ega bo'ladi. Shuningdek, guruhda o'tkaziladigan logoritmik mashg'ulotlar bolalarda ijtimoiylashish jarayonini jadallashtiradi va jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu sababli, logoritmika bolalar psixologiyasi va tarbiyasida kompleks rivojlanishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Daniil Elkonin esa logoritmik mashg'ulotlar bolalarning ijtimoiylashuv jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatishini aytadi. U bolalarning ijtimoiy rivojlanishi uchun guruhdagi o'yinlar va musiqiy mashg'ulotlarning ahamiyatini ta'kidlaydi. Elkoniga ko'ra, bu mashg'ulotlar bolalarda o'z-o'ziga ishonch va ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi.[6]

Logoritmikani rivojlantirishda quyidagicha takliflar kiritilgan:

1. Maktabgacha ta'lim muassasalarida logoritmik mashg'ulotlarni keng qo'llash:

Logoritmika maktabgacha ta'lim muassasalarida muntazam tashkil etilishi bolalar rivojlanishiga sezilarli foyda keltiradi. Shuning uchun logoritmik mashg'ulotlarni bolalar bog'chasi dasturiga kiritish tavsiya etiladi.[7]

2. Ota-onalar uchun ma'lumot va maslahatlar berish:

Uy sharoitida logoritmik mashqlarni davom ettirish uchun ota-onalarga maxsus tavsiyalar va metodik qo'llanmalar berish kerak. Bu bolalarning rivojlanishini uyda ham qo'llab-quvvatlashga yordam beradi.

3. Logoritmik metodikalarni o'qituvchilarga o'rgatish:

Maktabgacha ta'lim muassasalari o'qituvchilari logoritmik metodikaning asoslarini o'zlashtirishlari kerak. Shuning uchun logoritmika bo'yicha maxsus o'quv dasturlari va treninglar tashkil qilish muhimdir.

4. Individuallashtirilgan yondashuvni qo'llash:

Har bir bolaning rivojlanish xususiyatlarini inobatga olgan holda, logoritmik mashg'ulotlar individual tarzda tashkil etilishi lozim. Bu usul orqali bolalar o'zlarini erkin his qiladi va individual rivojlanishga imkoniyat yaratiladi.

5. Logoritmik tadqiqotlar va rivojlantirish:

Bolalar psixologiyasidagi o'zgarishlarni muntazam kuzatib borish va ilmiy tadqiqotlar o'tkazish orqali logoritmik metodikalarni yanada takomillashtirish muhim. Bu kelajakda logoritmikaning yanada samarali va qulay usullarini ishlab chiqishga yordam beradi.[8]

Mana shunday taklif va xulosalar logoritmikaning bolalar psixologiyasiga ijobiy natija ko'rsatishida asqotadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Azizxo'jayeva, N. (2020). Bolalar psixologiyasi va rivojlanishi. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.

2. G'aniyev, A. (2019). Logoritmika asoslari va amaliyoti. Toshkent: Ilm Ziyo nashriyoti.

3. Mustafoyeva, S. (2021). "Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun logoritmik mashg'ulotlarning psixologik ahamiyati." Maktabgacha ta'lim ilmiy jurnali, 2(1), 45-52.

4. Jalolov, D. (2018). Nutq o'stirish va logoritmika nazariyasi. Samarqand: Bilim nashriyoti.

5. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.

6. Elkonin, D. B. (1989). Child Development and Education. Moscow: Pedagogika.

7. Rogov, E. I. (2014). Psixologiya i pedagogika razvitiya rechi detey. Moskva: Vldos.

8. Umarov, I. (2022). "Bolalarda nutq rivoji va logoritmikaning o'rni." Psixologiya va pedagogika ilmiy jurnali, 4(3), 67-74.

9. Xovodillayev, M. X., Goipova, N. B., & Tolanorov, J. B. (2023). WAYS TO VERIFY THE PERCEPTION OF MENTALLY IMPAIRED CHILDREN UP TO SCHOOL. Open Access Repository, 9(12), 39-42.
10. GOIPOVA, N. INKLUZIV TA'LIM.
11. qizi Kamolova, A. O. (2023). Pedagoglik kasbi boshqa hamma kasblarning poydevoridir. Science and Education, 4(5), 988-992.
12. Kamolova, A. O. Q., & Husaynova, S. I. (2023). O'smirlar o'rtasida axloqsizlikni oldini olishda pedagogik faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari. Science and Education, 4(2), 969-972.
13. Kamolova, A. O. Q. (2023). Pedagoglik kasbi boshqa hamma kasblarning poydevoridir. Science and Education, 4(5), 988-992.
14. Karimov, J. J. O. G. L., & Kamalova, A. (2024). Yoshlar o'rtasida deviant xulq-atvor profilaktikasi. Science and Education, 5(2), 513-519.
15. Камалова, А. (2021). THE IMPORTANCE OF USING GAME TECHNOLOGY IN THE PROCESS OF EDUCATION. Экономика и социум, (3-2), 12-14.
16. Jo'Rakabirova, M. X. Q., & Kamalova, A. O. Q. (2024). Amir Temur va Temuriylar davrida pedagogik fikrlar taraqqiyoti va ta'lim tarbiya masalalarining bugungi kun ijtimoiy faoliyatdagi ahamiyati. Science and Education, 5(3), 490-494.